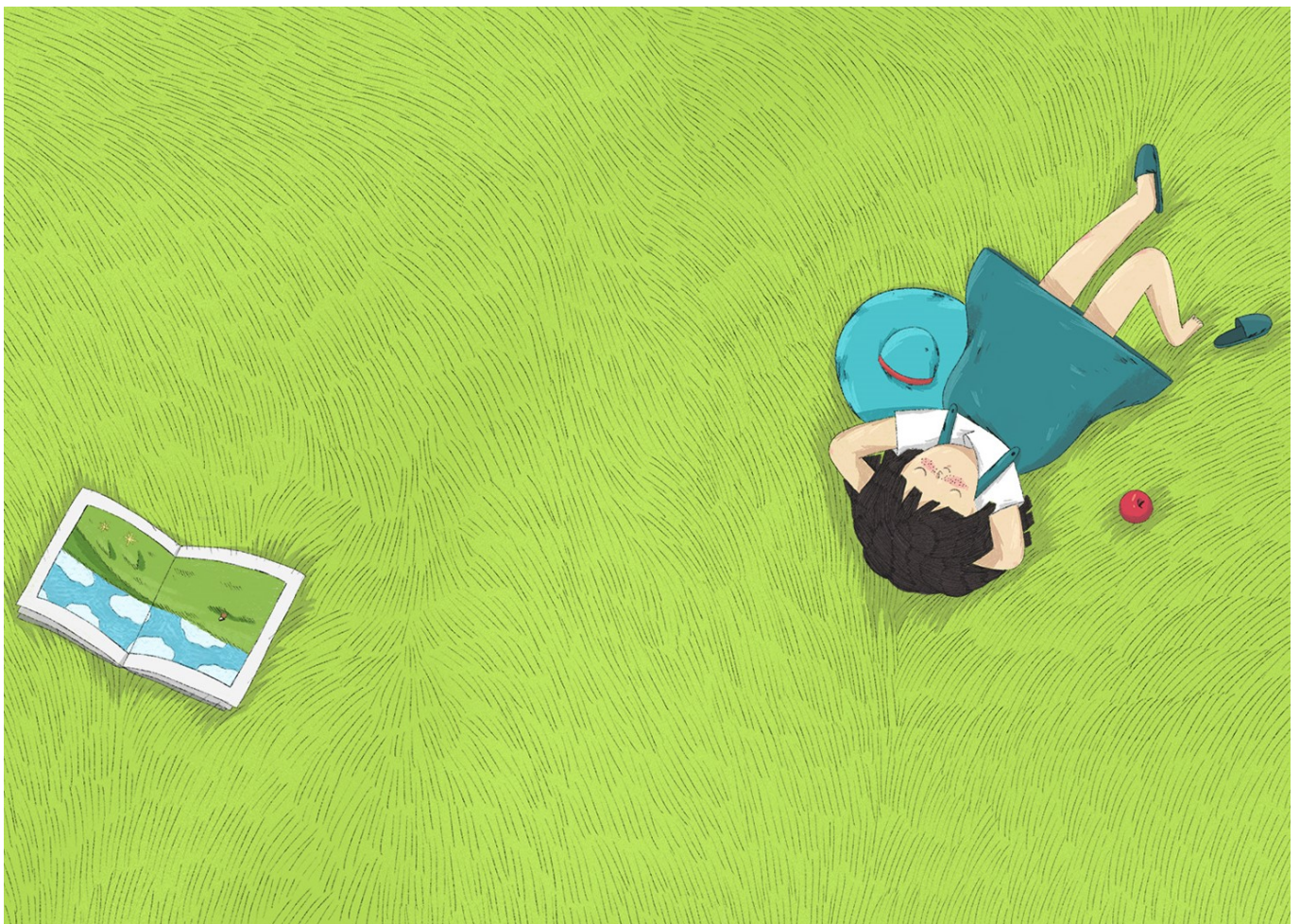

Що означає бути дорослим?

ГАЛИНА КАЧУР, ІЛЛЯ СУШЕНЦЕВ

29 КВІТНЯ 2021

У Європі віком повноліття вважають вісімнадцятиріччя. Із цього часу людина «набуває» громадянської дієздатності, від неї починають очікувати «дорослих учинків». Але що таке дорослість: просто віковий поріг чи набір певних атрибутів? Чи варто давати вісімнадцятилітній людині в руки зброю та довіряти виховання дітей? А якщо ні, то коли це можна робити і який стосунок до цього взагалі має вік? Нарешті, що означає фраза «так коли ж ти вже подорослішаєш»?

Роберт Сапольські у лекціях про біологію людської поведінки зазначає, що мієлінізація нервових волокон у префронтальній корі головного мозку закінчується приблизно в 25 років. Тобто витривалість, самоконтроль, самовладання в осіб, молодших за цей вік, можуть бути недостатньо розвинені з нейрофізіологічних причин. Також людині може бути складно опановувати сильні емоції. Отже, з погляду закону, від вісімнадцяти років ми несемо відповідальність на рівні з «дорослими», але нейрофізіологічно мозок іще не готовий до цього.

У вісімнадцять років нам дозволяють — і навіть змушують — робити вибір, що вплине на все подальше життя. Очікують, що ми оберемо професію, на якій працюватимемо до виходу на пенсію, іноді партнера, із яким житимемо до старості; а багатьох призивають до армії й дають у руки автомат. Упоратися з цим складно в будь-якому віці, тож абсолютно природно мати сумніви й потребувати допомоги чи додаткового часу, коли тобі вісімнадцять.

Звісно, у голові не має кнопки, якою можна ввімкнути дорослість і тут-таки стати відповідальним, серйозним і врівноваженим. Ми вчимося цього поступово. Але суспільство, замість допомогти молодим людям у поступовому розвитку, часто вимагає від них стати дорослими негайно.

Дорослішання не приходить із зовнішніми атрибутами. Це те, що відбувається з мозком, а відтак із особистістю. У нашій культурі ознаки зрілості часто пов'язують із платоспроможністю — купівлею першої машини чи квартири, солідним заробітком, стабільною роботою. Є начебто «правильні» атрибути заможності й дорослості: дороге авто чи дача, шуба чи плазмовий телевізор. А от конструктор «Сокіл Тисячоліття» за 700 євро дорослою покупкою не вважають. Проте важлива не так сама річ або її ціна, як особистий сенс і почуття, які ми в неї вкладаємо. У цьому сенсі шуба може принести такі самі радість і захват, що й «Лего» чи мила жадана дрібничка.

Окрім зовнішніх атрибутів, дорослішання пов'язують із ініціальними подіями: закінчення школи та вишу, весілля чи народження дитини. А хтось починає почуватися дорослим лише після смерті батьків. Ініціальні події завжди були важливою частиною переходу від одного життєвого етапу до іншого. Вони змінюють статус людини, коло її обов'язків і роль у соціальній групі, проте часом зустрічаються зі знеціненням: «Ти назавжди лишишся для нас маленьким»; «Старші краще знають» — аж здається, що бути дорослим означає слухати батьків і відповідати їхнім очікуванням. Та варто пам'ятати, що ініціальні події існують для людей, а не люди — для них. Вступ до вишу і його закінчення допомагають усвідомити дорослішання, осмислити життєві перспективи та власну відповідальність за професійну реалізацію, але

зрілість настає і без вищої освіти.

Дорослість не визначається віком чи зовнішніми ознаками. Це здатність людини брати на себе й поділяти відповідальність.

Часто можна почути «та коли ж ти вже подорослішаєш?» з приводу речей, захоплень чи планів, які приносять «безглузде» задоволення, асоціюються з дитинством. Ніби бути дорослим означає припинити усміхатись і радіти. Здається, що є ухвалений список «дорослих розваг»: алкоголь, курорти, рибна ловля чи полювання. А от грати в настільні ігри й читати комікси — це для дітей. Проте кожен вільний вибирати власні розваги, і не можна назвати якісь «правильними», а якісь «неправильними», якщо вони дають змогу відпочити, отримати задоволення й відчувати радість від життя: хтось у захваті від подорожей, комусь подобається сидіти з вудкою, а інші люблять комп'ютерні ігри.

Подружні стосунки — ще один звичний аспект «дорослості», який, на жаль, багато хто досі не готовий визнати особистою справою людини. Якщо ж партнер у вас є, проте ви з якої завгодно причини не плануєте мати дітей, ваші взаємини можуть наразитися на осуд як неповноцінні чи несерйозні. А от якість стосунків із партнером і дитиною для такого стереотипного погляду особливого значення не має — важливий тільки атрибут. Утім, як і будь-який атрибут, шлюб чи народження дитини не є неодмінною складовою дорослого життя. Дорослі люди однаково можуть узяти на себе відповідальність за рішення бути чи не бути батьками, вступати в подружнє життя чи ні. Головне тут — бути свідомим свого вибору.

На наш погляд, дорослість не визначається віком чи зовнішніми ознаками. Це здатність людини брати на себе й поділяти відповідальність у всіх сферах життя. Людина, що відповідально ставиться до себе, пильнує своє здоров'я, емоційний стан і побутовий комфорт. Вона здатна приготувати чи замовити собі їжу і знає, де лежать її шкарпетки. Звертається до лікаря, коли почувається зле, а не чекає, щоб саме минуло. Зважає на власне ментальне здоров'я і не ігнорує проблем. У стосунках така людина вміє брати зобов'язання й дотримуватися їх. Вона зважає слова та дії, бо розуміє, що вони мають вплив на інших осіб. На роботі доросла людина розуміє своє коло обов'язків і завдань і не перекладає їх на інших. Вона усвідомлює, що її добробут залежить від неї.

Дорослі — це не ті, хто вдягає шапку, бо мама так сказала. І не ті, хто з тієї самої причини нізащо її не вдягне. Дорослі — це ті, хто здатен самотужки вирішити, чи потрібна їм сьогодні шапка, і самотужки ж розібратися з наслідками свого рішення.

Текст створено за підтримки проєкту Оксфордського університету «Нові горизонти науки й релігії у Східній Європі», профінансованого фондом Джона Темплтона (The John Templeton Foundation). Думки, висловлені в тексті, належать авторові й не обов'язково збігаються з поглядами фонду.

The creation of this text was supported by the University of Oxford project 'New Horizons for Science and Religion in Central and Eastern Europe' funded by the John Templeton Foundation. The opinions expressed in the publication are those of the author(s) and do not necessarily reflect the view of the John Templeton Foundation.

ГАЛИНА КАЧУР, ІЛІЯ СУШЕНЦЕВ

29 КВІТНЯ 2021

Warning: count(): Parameter must be an array or an object that implements Countable in **/home/kairosbo/verbum.com.ua/www/wp-includes/post-template.php** on line **284**